

UDK: 378-057.875 : 81'241

Stručni članak

Prihvaćeno: 10. veljače 2014

Magda Pašalić*

Irena Sinovčić Trumbić**

VJEROVANJA STUDENATA O UČENJU STRANIH JEZIKA U HRVATSKOM KONTEKSTU

Sažetak: U radu se prikazuju rezultati istraživanja provedenog među studentima Ekonomskog fakulteta u Splitu. Cilj istraživanja bio je utvrditi vjerovanja studenata o učenju stranih jezika. Vjerovanja su jedan od individualnih i afektivnih faktora u procesu ovladavanja stranim jezicima, koje oblikuje društvena sredina i prijašnja iskustva stečena u nastavi stranih jezika. Važnost vjerovanja studenata naglašava se s obzirom na njihovu povezanost s uspjehom u učenju stranoga jezika. U istraživanju je rabljen upitnik BALLI (*The Beliefs about Language Learning Inventory*) koji je razvila Elaine K. Horwitz. U radu su prikazani i interpretirani rezultati deskriptivne statističke analize. Vjerovanja ispitanika prikupljena upitnikom prikazana su kao obrasci karakteristični za hrvatsku kulturnu sredinu i za nastavu stranih jezika u hrvatskom edukacijskom kontekstu, u svrhu osvježavanja nastavnika o važnosti učeničkih vjerovanja o učenju stranih jezika i njihovoj povezanosti s napretkom u ovladavanju istima.

Ključne riječi: engleski kao strani jezik, nastava stranih jezika, upitnik BALLI, vjerovanja o učenju stranih jezika.

1. Uvod

U području psihologije obrazovanja i poučavanja stranih jezika individualne razlike predmet su brojnih istraživanja. One, kako tvrdi Cotterall (1999), utječu na to da učenici različito pristupaju stranom jeziku kojim žele ovladati. Individualne razlike, kojima pripadaju i vjerovanja o učenju stranih jezika, mogu utjecati na postizanje više razine znanja iz stranoga jezika. Vjerovanja učenika mogu utjecati na usvajanje složene materije, na njihovu upornost u radu i učinkovitost u stjecanju znanja. Ona mogu potaknuti inicijativu pri učenju, ali i utjecati na oblikovanje učeničkih stavova. Pintrich i De Groot (u Nikitina i Furuoka, 2006) istraživali su uspjeh studenata u obavljanju njihovih akademskih zadataka i

zaključili da su studenti koji su vjerovali da je njihov studij koristan i zanimljiv bili predaniji i aktivniji u svome radu.

U ovom ćemo radu prikazom i interpretacijom vjerovanja o učenju stranih jezika, koje smo dobili istraživanjem na uzorku splitskih studenata, pokušati usmjeriti pažnju nastavnika na njihovu važnost. Moguće je, naime, da će im dublja saznanja o vjerovanjima učenika/studenata o učenju stranih jezika pomoći da zajedno otklone neke od prepreka boljem napretku u tom edukacijskom procesu.

2. Vjerovanja o učenju stranih jezika

Dörnyei (2005) ističe da su vjerovanja o učenju stranih jezika najznačajniji preduvjet uspjeha u učenju stranoga jezika. Individualne razlike, poput vjerovanja, mogu otkriti razloge zašto postoje razlike u kognitivnim sposobnostima pojedinaca. Schumann (u: Mihaljević Djigunović, 1998) ističe da afektivni faktori (npr. motivacija, strah od učenja jezika, vjerovanja) utječu na aktiviranje kognitivnih faktora (npr. strategije učenja). Stern (u: Mihaljević Djigunović, 1998) tvrdi da oni procesu učenja doprinose jednako kao kognitivni faktori. Afektivni faktori počeli su se intenzivnije istraživati kada se shvatilo da je potrebno otkriti kako i koliko učinkovito učenici usvajaju strani jezik.

Društvena sredina sigurno je jedan od čimbenika koji oblikuju vjerovanja učenika o učenju stranih jezika. Smatra se da svatko prije nego što počne učiti određeni strani jezik već posjeduje oblikovana vjerovanja o učenju stranih jezika (Horwitz, 1985). Vjerovanja oblikuju i prijašnja iskustva učenika stečena u nastavi stranoga jezika. Tako će, na primjer, učenici čiji su nastavnici najviše pozornosti posvećivali učenju novog vokabulara vjerojatno najviše truda uložiti upravo u ovladavanje vokabularom.

3. Cilj i postupak istraživanja

Zanimalo nas je koja vjerovanja o učenju stranih jezika posjeduju hrvatski studenti kako bismo otkrili obrasce karakteristične za kulturnu sredinu i nastavu stranih jezika u Hrvatskoj. Uzorak obuhvaća 201-og studenta 1. i 2. godine Ekonomskog fakulteta u Splitu. U istraživanju je rabljen upitnik BALLI koji je konstruirala Elaine Horwitz (1985) s ciljem da ispita stavove nastavnika prema pojedinim pitanjima i kontradiktornim mišljenjima koja se javljaju u području ovladavanja stranim jezikom. Međutim, upotreba upitnika BALLI proširila se tako da se on već duže vrijeme koristi i za ispitivanje učenikovih vjerovanja o učenju jezika.

Ovim upitnikom procjenjuje se učenikovo ili nastavnikovo vjerovanje o četirima područjima: prirodnoj sklonosti za učenje stranoga jezika, težini učenja

stranoga jezika, prirodi učenja jezika i strategijama učenja. Poslije je četvrta tema izmijenjena u strategije učenja i komunikacijske strategije, a dodana je i tema motivacija i očekivanja koja je uključena u posljednju verziju BALLI-ja (Nikitina i Furuoka, 2006).

Upitnik BALLI se sastoji od 34-iju tvrdnji koje se vrednuju skalom slaganja Likertova tipa, osim one pod rednim brojem 15, koja nudi višestruke odgovore. Naši su ispitanici trebali odrediti u kojoj mjeri se slažu s određenom tvrdnjom, od *sasvim se slažem*, *slažem se*, *nit se slažem* *nit se ne slažem* do *uopće se ne slažem*. Radi prikaza rezultata koristilo se distribucijom frekvencija. Zatim su izračunate mjere deskriptivne statistike: aritmetička sredina, standardna devijacija, minimalna i maksimalna vrijednost. Time smo dobili intenzitet slaganja naših ispitanika s pojedinim vjerovanjima te raspršenost odgovora između studenata.

Za potrebe ovog rada preuzet je veći dio tvrdnji iz upitnika BALLI, dok je jedan manji dio izostavljen zbog ograničene veličine teksta. Pažnja je usredotočena na one tvrdnje za koje se smatralo da su inspirativnije i korisnije za nastavnike stranih jezika, koji do sada nisu imali prilike doći do saznanja o vjerovanjima svojih učenika o učenju stranih jezika.

Upitnik BALLI prilagođava se kontekstu i govornicima područja u kojem se provodi istraživanje. U ovom radu koristilo se verzijom preuzetom iz rada „Proces učenja stranoga jezika kao predmet učeničkog stava“ autorica Mihaljević Djigunović i Kovačić (1996) prilagođenoj za hrvatsko govorno područje. Napravljena je samo jedna dopuna tvrdnje BALLI 26 koja umjesto „Strani jezik treba učiti pomoću kasete i vrpce“ glasi „Strani jezik treba učiti pomoću kasete, vrpce, CD ROM-ova i DVD-ova“. Naime, posljednjih desetak godina gotovo je nezamisliva nastava stranih jezika bez udžbenika i priručnika upotrijebljenih audio i videozapisima na CD ROM-ovima i/ili DVD-ovima.

4. Rezultati i diskusija

U ovom odlomku navest ćemo i interpretirati podatke deskriptivne statistike o vjerovanjima ispitanih studenata. Podatke o stupnju slaganja s tvrdnjama iz upitnika BALLI nismo navodili prema točnome redoslijedu tvrdnji, kako su u upitniku navedene, niti smo se čvrsto držali podjele tvrdnji prema četirima područjima (prirodna sklonost za učenje stranoga jezika, težina učenja stranoga jezika, priroda učenja jezika i strategije učenja). Povezali smo tvrdnje koje se, prema našem mišljenju, nadopunjuju.

Podaci deskriptivne statistike o tvrdnji BALLI 2 „Neki ljudi imaju više sklonosti za učenje stranih jezika od drugih“ pokazuju da je oko 90% ispitanika uvjeren da neki ljudi imaju više sklonosti za učenje stranih jezika od drugih (tablica 1). Ne začuđuju nas ovi podaci jer je u Hrvatskoj uvriježeno mišljenje da moraš imati „uho za jezike“ ili „smisla za jezike“ kako bi ih mogao uspješno usvajati.

Tablica 1 – BALLI 2: *Neki ljudi imaju više sklonosti za učenje stranih jezika od drugih*

odgovor	broj ispitanika	postotak
1	136	67,7
2	41	20,4
3	8	4,0
4	5	2,5
5	11	5,5
ukupno	201	100,0

1= sasvim se slažem, 2 = slažem se, 3 = niti se slažem niti se ne slažem, 4 = ne slažem se, 5 = uopće se ne slažem

Većina naših studenata (gotovo 70%) nije uvjerena da hrvatski govornici lako uče strane jezike (BALLI 6: „Naši ljudi lako uče strane jezike“). Moguće je da je izraz *lako* naveo velik broj studenata da ostane neutralan prema ovoj tvrdnji (62,2% odgovorilo ih je da se niti slaže niti ne slaže s ovom tvrdnjom) jer sugerira nešto oko čega se ne treba puno truditi. S ovom tvrdnjom povezali bismo rezultate za tvrdnju BALLI 16 „Ja sam posebno nadaren za učenje stranih jezika“ (tablica 2). Vidimo da naši studenti u većini (21% ispitanika slaže se s tvrdnjom BALLI 16) smatraju da nemaju sklonost za učenje stranih jezika. Moguće je da je činjenica da mnogi naši ispitanici prvi put usvajaju stručnu materiju na engleskom jeziku, što često znači postizanje lošijih rezultata u početku, utjecala na procjenu ove tvrdnje.

Tablica 2 – BALLI 16: *Ja sam posebno nadaren za učenje stranih jezika*

odgovori	broj ispitanika	postotak
1	12	6,0
2	31	15,5
3	90	45,0
4	39	19,5
5	28	14,0
ukupno	200	100,0

1= sasvim se slažem, 2 = slažem se, 3 = niti se slažem niti se ne slažem, 4 = ne slažem se, 5 = uopće se ne slažem

S druge strane, naši ispitanici puno su sigurniji u činjenicu da strani jezik nikome ne bi trebao biti prepreka koja se ne može svladati. Gotovo 60% sudionika

podupire tvrdnju BALLI 33: „Svatko može naučiti govoriti strani jezik“. Njih 18% ne slaže se s ovom tvrdnjom. U ovoj tvrdnji naglasak je stavljen na govorni jezik pa bismo je povezali s rezultatima za tvrdnju BALLI 25: „Lakše je govoriti strani jezik nego ga razumjeti“, koja nam otkriva da se nešto više od 60% naših ispitanika ne slaže s ovom tvrdnjom. Kod nas se uvriježilo vjerovanje da je lakše postići razinu pasivnog poznavanja stranoga jezika nego aktivnog.

Da materija stranoga jezika zahtijeva drugačiji način učenja od materije ostalih predmeta, vjeruje većina ispitanih studenata. Utvrdili smo da se 60% studenata slaže s tvrdnjom BALLI 27: „Učenje stranoga jezika razlikuje se od učenja bilo kojega drugog predmeta“. Zanimljivo je s ovim podacima usporediti one o tvrdnji BALLI 11: „Oni koji su dobri u matematici najčešće nisu uspješni u učenju stranoga jezika“. Više od 50% studenata ne vjeruje u ovu tvrdnju. Mišljenja smo da su naši ispitanici logičko povezivanje i zaključivanje karakteristično za rješavanje matematičkih problema prepoznali kao korisne strategije u učenju stranoga jezika.

Naši su studenti pokazali da vjeruju da su ljudi koji govore više stranih jezika vrlo inteligentni (tablica 3). Nešto manje od 50% studenata slaže se s tvrdnjom BALLI 30: „Ljudi koji govore više od jednog jezika vrlo su inteligentni“. Pretpostavka je da je među neutralnim studentima (36,5%) bilo najviše onih koji nisu učili druge jezike, nego samo engleski, čime su ostali zakinuti za iskustvo u usvajanju više stranih jezika. Teško je pretpostaviti da usvajanje više stranih jezika ne produbljuje kognitivnu i emocionalnu sferu onih koji prolaze kroz taj proces. Bilo bi, međutim, pretjerano tvrditi da studenti koji nisu učili više stranih jezika nisu predisponirani da budu visokointeligentne osobe kao i oni koji su učili ili uče više stranih jezika. Smatramo i da je sama tvrdnja nespretno formulirana jer ostavlja dojam da oni koji ne govore više stranih jezika nisu „vrlo inteligentni“.

Tablica 3: BALLI 30: *Ljudi koji govore više od jednog jezika vrlo su inteligentni.*

odgovori	broj ispitanika	postotak
1	43	21,5
2	56	28,0
3	73	36,5
4	20	10,0
5	8	4,0
ukupno	200	100,0

1= sasvim se slažem, 2 = slažem se, 3 = niti se slažem niti se ne slažem, 4 = ne slažem se, 5 = uopće se ne slažem

Studenti su poznavanje jednoga stranoga jezika prepoznali kao pomoć pri ovladavanju drugim stranim jezikom. Utvrdili smo da se više od 40% studenata složilo s tvrdnjom BALLI 10 „Lakše je naučiti strani jezik onome koji već poznaje jedan strani jezik“. Može se pretpostaviti da su studenti koji su bili neodlučni prema ovoj tvrdnji (30% ispitanika) ili oni koji se s njom nisu složili (20% ispitanika) do sada učili strane jezike iz različitih jezičnih skupina, što im je stvorilo veće prepreke u napretku.

Podatke o tome vjeruju li naši ispitanici da su neki jezici teži od drugih, da je engleski studentima težak za učenje kao i o tome vjeruju li da će ga dobro svladati, dobili smo analizom odgovora na tvrdnje BALLI 3: „Engleski jezik je težak za učenje“, BALLI 4: „Neki strani jezici lakše se uče od drugih“ i BALLI 5: „Vjerujem da ću dobro svladati engleski jezik“. Podaci o tvrdnji BALLI 4 pokazuju da se gotovo 80% studenata slaže s ovom tvrdnjom. Engleski se, prema iskustvu iz nastavničke prakse kao i prema rezultatima predmetnog istraživanja, smatra stranim jezikom koji „nije težak“, što je vjerojatno povezano s velikom izloženošću engleskom jeziku u svakodnevnom životu.

Tvrdnja BALLI 3 otkriva nam da više od polovice studenata engleski jezik ne svrstava u skupinu stranih jezika koji su teški za učenje. Utvrdili smo da se samo 15% studenata slaže s tom tvrdnjom. Usporedimo li podatke o ovoj tvrdnji s onima o tvrdnji BALLI 5 (tablica 4) vidimo da se donekle podudaraju vjerovanja studenata o tome da engleski nije težak i da će njime dobro ovladati.

Vjerovanja studenata o težini stranoga jezika ne bi se smjela zanemariti jer ona mogu utjecati na njihova očekivanja i predanost učenju toga jezika, što se odražava na uspjeh u tom stranom jeziku.

Tablica 4 – BALLI 5: *Vjerujem da ću dobro svladati engleski jezik.*

odgovori	broj ispitanika	postotak
1	67	33,3
2	74	36,8
3	42	20,9
4	10	5,0
5	8	4,0
ukupno	201	100,0

1= sasvim se slažem, 2 = slažem se, 3 = niti se slažem niti se ne slažem, 4 = ne slažem se, 5 = uopće se ne slažem

Podaci koje nalazimo u tablici 5 za tvrdnju BALLI 15: „Kada bi netko dnevno učio strani jezik jedan sat, koliko bi mu trebalo da dobro nauči taj jezik?“ otkrivaju

nam da više od 50% studenata vjeruje da se strani jezik može dobro naučiti u razdoblju od 1 do 2 godine ako se uči dnevno 1 sat. Manje od 20% njih smatra da se to može postići u razdoblju kraćem od jedne godine te u razdoblju od 3 do 5 godina. Složili bismo se s Peacockovim (1999) mišljenjem da su studenti podcijenili težinu učenja engleskog jezika. On je u svome istraživanju otkrio da su učenici s lošijim znanjem engleskog bili ti koji su podcijenili težinu učenja tog jezika. Ovakva vjerovanja mogu imati ozbiljnije posljedice za napredak u ovladavanju stranim jezikom jer mogu uzrokovati razočaranje i gubitak motivacije kod učenika.

Zaključili bismo da naši studenti nemaju ispravan dojam o tome koliko treba vremena uložiti da bi se jedan strani jezik mogao dobro naučiti.

Tablica 5 – BALLI 15: *Kada bi netko dnevno učio strani jezik jedan sat, koliko bi mu trebalo da dobro nauči taj jezik?*

odgovori	broj ispitanika	postotak
A	39	19,4
B	101	50,2
C	37	18,4
D	12	6,0
E	11	5,5
ukupno	201	100,0

a = manje od 1 godine, b = 1-2 godine, c = 3-5 godina, d = 5-10 godina, e = uz jedan sat učenja dnevno ne može se naučiti strani jezik

Upitnik o vjerovanjima sadrži tvrdnje i o tome što je važno svladati kada se uči strani jezik. U nastavku rada analizirat ćemo podatke vezane uz takve tvrdnje imajući na umu ono što su istaknuli Little i Singleton (u Ellis, 1994), a to je da su učenikova vjerovanja odraz prirode poučavanja stranoga jezika kojoj su bili izloženi.

Otkrili smo da gotovo 50% studenata vjeruje da je u učenju stranoga jezika najvažnije usvajanje vokabulara (BALLI 17: „Najvažnije u učenju stranoga jezika je učenje riječi“). Možemo pretpostaviti da se naši ispitanici u velikom broju slažu s ovom tvrdnjom jer su pod utjecajem nastave i udžbenika koji se upotrebljavaju za kolegije Poslovni engleski jezik 1 i 2. U njima se velika pozornost posvećuje upravo vježbama vokabulara struke, osobito kolokacija koje su ključne za teme koje se obrađuju u pojedinim temama u udžbenicima. Međutim, i sami počeci učenja jednog stranoga jezika počinju aktivnostima koje djeci i učenicima pomažu u lakšem pamćenju novih riječi na tom stranom jeziku.

Oko 80% naših ispitanika, što bi svakako trebalo zadovoljiti nastavnike stranih jezika, vjeruje da je kontekst važan da bi se došlo do značenja njima nepoznatih riječi (BALLI 14: „Kad ne znaš neku riječ na engleskom, najbolje je pokušati pogoditi njezino značenje iz konteksta“). Naglasili bismo da se našim ispitanicima na nastavi Poslovnog engleskog jezika kontinuirano naglašava važnost konteksta za otkrivanje značenja nepoznatih pojmova. Vjerujemo da je to utjecalo na odgovore studenata.

U kojoj je mjeri za studente važno ponavljati i vježbati otkrili smo u tvrdnji BALLI 18: „Važno je ponavljati i mnogo vježbati“. U tablici 6 vidimo da većina naših studenata vjeruje u važnost ponavljanja i vježbanja za uspjeh u stranom jeziku, što povezujemo s nastavnim metodama koje su primjenjivali njihovi nastavnici stranih jezika. Strategije ponavljanja i vježbanja tijekom njihova prethodnog obrazovanja sigurno su se isticale kao važne i nužne da bi se uspješno usvojila određena materija, ne samo ona iz područja stranih jezika. To je moglo utjecati na dobiveni rezultat. Naši rezultati tako potvrđuju ono što se ističe u stručnoj literaturi, da učenici ili studenti mogu biti proizvodi obrazovne kulture kojoj pripadaju (McDonough, 1995).

Tablica 6 – BALLI 18: Važno je ponavljati i mnogo vježbati

odgovori	broj ispitanika	postotak
1	69	34,3
2	89	44,3
3	23	11,4
4	16	8,0
5	4	2,0
ukupno	201	100,0

1= sasvim se slažem, 2 = slažem se, 3 = niti se slažem niti se ne slažem, 4 = ne slažem se, 5 = uopće se ne slažem

Zanimljive smo rezultate dobili za tvrdnju BALLI 23: „U učenju stranoga jezika najvažnija je gramatika“, prema kojima je čak 45% studenata neodlučno kada je u pitanju ova tvrdnja. Moguće je da su postignuti rezultati posljedica toga što se ispitanim studentima na nastavi iz kolegija Poslovni engleski jezik prednost daje usavršavanju vještina pregovaranja, prezentiranja te usvajanju vokabulara struke pred zadacima ponavljanja i uvježbavanja gramatičkih pravila i struktura. One, međutim, tvore neizostavan dio već spomenutih vještina i vježbi vokabulara. To za studente može biti zbunjujuće osobito ako su njihovi prijašnji nastavnici stranih jezika dosta vremena ulagali u gramatički „dril“.

S druge strane, studenti su puno odlučniji kada je u pitanju izgovor. Otkrili smo da gotovo 70% studenata vjeruje u tvrdnju BALLI 7 „Odličan izgovor vrlo je važan“. Pretpostavljamo da velik broj naših ispitanika smatra da je izgovor važan jer su im nastavnici stranih jezika to isticali kao nešto bez čega nije moguće jasno prenijeti poruku na jednome stranom jeziku i što može uzrokovati teškoće u sporazumijevanju. Na nastavi iz Poslovnog engleskog jezika posvećuje se pozornost pravilnom izgovoru, osobito novih pojmova koji studentima često znaju uzrokovati poteškoće. Poteškoće se često javljaju pri naglašavanju novih, a nekada i poznatih pojmova (npr. *executive*, *development*, *hotel*). Uvijek se za određenu temu napravi glosar koji sadrži nove pojmove s izgovorom, značenjem i kontekstom. Za riječi sa zahtjevnijim izgovorom zna se postaviti poveznica na mrežnu stranicu *on-line* rječnika na kojoj studenti mogu poslušati izgovore novih riječi. Moguće je da je to također doprinijelo dobivenoj frekvenciji odgovora za tvrdnju BALLI 7.

Važnost prevođenja u procesu ovladavanja stranim jezikom dugo već suprotstavlja stavove istraživača u ovom području. Veliki je broj naših studenata neodlučan kada je u pitanju prevođenje (tablica 7). Međutim, oko 35% njih se slaže s tvrdnjom BALLI 28: „Najvažnije u učenju engleskog je znati prevoditi s hrvatskog na engleski“, što nam kazuje da među studentima, ipak ima dosta onih koji prevođenje smatraju korisnom strategijom učenja.

Nismo mišljenja da je prevođenje kao metoda kojom se može postići usvajanje stranoga jezika potpuno neučinkovita. Pitanje je samo s kojim uzrastom i s kojim predznanjem učenika ili studenata se ona može upotrebljavati da bi imala učinka. Ova metoda traži bolje poznavanje jezika struke, ali i viši stupanj poznavanja općeg jezika da bi bila učinkovita. U protivnom, može demotivirati studente. Ispitanici koji su se složili s tvrdnjom BALLI 28, možemo pretpostaviti, oni su čiji se nastavnici stranoga jezika u ranijim fazama obrazovanja nisu mogli odreći metode prevođenja pa su time i svojim učenicima prenijeli uvjerenje da je prevođenje strategija bez koje se ne može naučiti strani jezik.

Tablica 7 – BALLI 28: *Najvažnije u učenju engleskog je znati prevoditi s hrvatskog na engleski*

odgovori	broj ispitanika	postotak
1	19	9,5
2	52	25,9
3	91	45,3
4	34	16,9
5	5	2,5
ukupno	201	100,0

1= sasvim se slažem, 2 = slažem se, 3 = niti se slažem niti se ne slažem, 4 = ne slažem se, 5 = uopće se ne slažem

Je li važno poznavati kulturu zemlje u kojoj se govori strani jezik koji se uči i koliko je boravak u toj zemlji za studente važan za napredak u tom jeziku možemo vidjeti u tvrdnji BALLI 8: „Za uspješno korištenje engleskog jezika potrebno je poznavati pripadajuću kulturu“ i tvrdnji BALLI 12: „Najbolje se engleski nauči boraveći u zemlji gdje se govori engleskim“. Utvrdili smo da studenti nisu sasvim sigurni koliko im poznavanje kulture jedne zemlje može koristiti pri ovladavanju jezika koji se u toj zemlji govori jer je malo više od 40% studenata neodlučno prema tvrdnji BALLI 8.

Pretpostavka je da našim studentima nije do kraja jasno kako kultura jedne zemlje može biti povezana s učenjem jezika kojim se u toj zemlji govori. Kultura je vjerojatno shvaćena kao nešto poprilično apstraktno, iako se ona može uspješno približiti i mlađim učenicima i studentima poput naših ispitanika. Moguće je da je neodlučnost naših ispitanika rezultat izostanka uputa o kulturi zemlje kao sastavnom dijelu jezika koje bi nastavnici stranih jezika trebali davati učenicima na nastavi stranih jezika.

Drukčiju smo sliku o vjerovanjima studenata dobili u gore navedenoj tvrdnji BALLI 12. 90% naših studenata vjeruje da boravak u zemlji gdje se govori engleskim omogućuje brz napredak u učenju tog jezika. Ne začuđuju odgovori naših studenata koji su sigurno imali priliku upoznati osobe koje su boravkom u zemlji gdje se govori engleskim postigle zavidnu razinu poznavanja jezika ili su to sami postigli. Ovako visok stupanj slaganja sa spomenutom tvrdnjom možemo, pretpostavljamo, zahvaliti naglašenom poticanju razmjene studenata, studentskim boravcima u stranim zemljama i mogućem kraćem ili dužem boravku u zemljama engleskog govornog područja radi pohađanja tečaja iz engleskog jezika. Ne smatramo da je boravak u zemlji gdje se govori engleskim presudan za postizanje fluentnosti u tom jeziku, ali svakako može pomoći.

Prethodno navedene podatke možemo proširiti podacima o već spomenutoj, nadopunjenoj, tvrdnji BALLI 26 koja nam otkriva smatraju li naši studenti da se strani jezik treba učiti pomoću kasete, vrpce, CD ROM-ova i DVD-ova. Rezultati pokazuju da 45% ispitanika nije sigurno u to jesu li nabrojeni mediji potrebni ili ne, što pomalo iznenađuje s obzirom na to da su na nastavi engleskog kao stranoga jezika, kao i Poslovnog engleskog jezika, oni neizostavna pomagala. Možemo pretpostaviti da njihovi raniji nastavnici iz engleskog jezika nisu primjenjivali ova nastavna sredstva, pretpostavljamo zbog neadekvatnih uvjeta za to, tako da neki od naših studenata nisu ni uspjeli steći naviku korištenja npr. CD-ovima ili DVD-ovima na nastavi stranoga jezika.

Našim studentima govorni engleski jako je važan. Čak se gotovo 90% studenata slaže s tvrdnjom BALLI 31: „Želim dobro naučiti govoriti engleski“. Može se pretpostaviti da su naši ispitanici svjesni važnosti dobrog poznavanja engleskog jezika jer im to otvara razne mogućnosti napretka i usavršavanja, prije svega u profesionalnome dijelu njihovoga života.

Koliko je točnost u govornom jeziku važna i ispravljanje pogrešaka u početnoj fazi učenja engleskog jezika, otkrivamo u tvrdnjama BALLI 9: „Dok ne znaš kako se nešto točno kaže na engleskom, ne bi trebao govoriti engleski“ i BALLI 22: „Ako se u početku učenja ne ispravljaju pogreške, kasnije je teško naučiti govoriti pravilno“. S tvrdnjom BALLI 9 ne slaže se malo više od 60% studenata. Međutim, ispravljanje pogrešaka u početnoj fazi učenja engleskog većina studenata smatra nužnim da bi se kasnije jezik pravilnije govorio jer se s tvrdnjom BALLI 22 složilo čak 70% studenata. Moguće je da su nastavnici stranih jezika u Hrvatskoj stroži prema pogreškama koje rade početnici. Možemo pretpostaviti da je to najviše utjecalo na odgovore naših ispitanika.

Rezultati istraživanja za tvrdnju BALLI 20: „U našoj se zemlji smatra da je važno znati engleski jezik“ otkrivaju nam da velika većina ispitanih studenata, gotovo 85%, vjeruje da je u našoj zemlji važno znati engleski jezik.

Kod nas se očigledno uvriježilo mišljenje da djeca lakše uče strani jezik od odraslih, da će brže napredovati u ovladavanju stranim jezikom jer se s tvrdnjom BALLI 1: „Djeca lakše uče strani jezik od odraslih“ slaže 80% ispitanika. U stručnoj se literaturi (npr. Lightbown i Spada, 2006; Saville-Troike, 2012) mogu naći potvrde o postojanju dobi u kojoj možemo lakše usvajati strani jezik (engl. *critical period*). Dob kao važan faktor u ovladavanju stranim jezikom ostaje jedno od kontroverznih pitanja u području istraživanja procesa ovladavanja inim jezikom.

Na kraju izdvajamo podatke o vjerovanjima o važnosti spola u procesu ovladavanja stranim jezikom. Naši ispitanici uglavnom nisu uvjereni da žene uspješnije usvajaju strane jezike od muškaraca. 40% studenata neodlučno je kada je u pitanju tvrdnja BALLI 19: „Žene su bolje u stranim jezicima od muškaraca“.

Oni ne povezuju spol s uspjehom u ovladavanju stranim jezikom. Zanimljivo je da su u našem istraživanju gotovo 70% ispitanika bile žene.

5. Zaključak

Svi mi koji podučavamo strane jezike trebamo biti svjesni toga da je uspjeh u usvajanju stranih jezika povezan s mnogim čimbenicima. Posljedično tome, svoje istraživanje usmjerili smo prema afektivnim faktorima, odnosno vjerovanjima naših učenika o učenju jezika i njihovu mišljenju o tome kako se trebaju učiti strani jezici.

Iz rezultata našeg istraživanja izdvajamo vjerovanja za koja smatramo da mogu pozitivno utjecati na učenje stranoga jezika. Gotovo 90% studenata slaže se s tvrdnjama „Želim dobro naučiti govoriti engleski“ i „U našoj se zemlji smatra da je važno znati engleski jezik“, a njih nešto manje od 70% vjeruje da je odličan izgovor vrlo važan. Ispitanici su općenito svjesni da materija stranoga jezika zahtijeva drukčiji način učenja od materije ostalih predmeta, a pri učenju vokabulara velik broj vjeruje da je kontekst važan pri pronalaženju značenja nepoznatih riječi.

Smatramo da bi se daljnja istraživanja mogla usmjeriti na traženje odgovora na pitanje zašto velik broj ispitanika smatra da nije lakše naučiti strani jezik onome koji već poznaje jedan strani jezik (BALLI 10: „Lakše je naučiti strani jezik onome koji već poznaje jedan strani jezik“), da je u učenju stranoga jezika najvažnija gramatika (BALLI 23: „U učenju stranoga jezika najvažnija je gramatika“) i prevođenje (BALLI 28: „Najvažnije u učenju engleskog je znati prevoditi s hrvatskog na engleski“). Naposljetku, posebno bismo istaknuli dva pitanja koja studenti tijekom svoje dosadašnje edukacije na stranom jeziku nisu doživjeli kao važna, a svjetske su ih teorije i prakse učenja stranoga jezika već odavno prihvatile. Riječ je o uporabi medija u nastavi i osvježavanju učenika o važnosti kulture jezika cilja kao sastavnom dijelu učenja toga jezika.

Nadamo se da ćemo ovim radom pridonijeti osvještavanju nastavnika stranih jezika u području važnosti afektivnih faktora u procesu učenja stranih jezika.

Literatura

1. Cotterall, S. (1999): Key Variables in Language Learning: what do learners believe about them? *System* 27: 493 – 513.
2. Dörnyei, Z. (2005): *The Psychology of the Language Learner*. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates. Inc., Publishers.
3. Ellis, R. (1994): *The Study of Second Language Acquisition*. Oxford: Oxford University Press.
4. Horwitz, E. K. (1985): Using Student Beliefs about Language Learning and Teaching in the Foreign Language Methods Course. *Foreign Language Annals* 18(4): 333 – 340.
5. Lightbown, P.M.; Spada, N. (2006): *How Languages are Learned*. Oxford: Oxford University Press.
6. McDonough, S. H. (1995): *Strategy and Skill in Learning a Foreign Language*, London: Edward Arnold.
7. Mihaljević Djigunović, J. (1998): *Uloga afektivnih faktora u učenju stranoga jezika*. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
8. Mihaljević Djigunović, J.; Kovačić, M. (1996): Proces učenja stranoga jezika kao predmet učeničkog stava. *Strani jezici* 3 – 4: 159 – 172.
9. Nikitina, L. i Furuoka, N. (2006): Re-examining Horwitz's Beliefs about Language Learning Inventory (BALLI) in the Malaysian Context. *Electronic Journal of Foreign Language Teaching* 3(2): 209 – 219.
10. Peacock, M. (1999): Beliefs about language learning and their relationship to proficiency. *International Journal of Applied Linguistics* 9 (2): 247 – 265.
11. Saville-Troike, M. (2012): *Introducing Second Language Acquisition*- New York: Cambridge University Press.

Magda Pašalić*

Irena Sinovčić Trumbić**

STUDENTS' BELIEFS ABOUT FOREIGN LANGUAGE LEARNING IN THE CROATIAN CONTEXT

Summary: *The paper presents the results of the research conducted among the undergraduate students of the Faculty of Economics in Split. The aim of the research was to determine the students' language learning beliefs. Beliefs belong to individual differences and affective factors relevant for foreign language acquisition. They are influenced by the social context and previous learning experience in foreign language classes. The importance of beliefs is emphasized in relation to the success in foreign language acquisition. The instrument used in this research was BALLI (The Beliefs about Language Learning Inventory) questionnaire compiled by Elaine K. Horwitz. The data were analysed by means of descriptive statistics. The findings were perceived as typical of cultural context and foreign language classes in Croatia. Subsequently, the results should enhance foreign language teachers' awareness of the importance of students' beliefs about foreign language learning and their relation to the progress in foreign language acquisition.*

Keywords: *BALLI questionnaire, beliefs about language learning, English as a foreign language, foreign language classes.*

* mr. sc. Magda Pašalić,
viša predavačica,
Ekonomski fakultet u Splitu
magda@efst.hr

** Irena Sinovčić Trumbić,
Centar za strane jezike, Split

* Magda Pašalić, M. A.
Senior lecturer
Faculty of economy, Split
magda@efst.hr

** Irena Sinovčić Trumbić,
Center for foreign languages, Split